

Brott och trygghet

De senaste tio årens utveckling i Göteborg

Ett samarbete mellan Göteborgs Stad,
Polisområde Storgöteborg och Göteborgs universitet

Rapport 1 i serien Brott och trygghet.
Producerad av Social resursförvaltning Göteborgs Stad 2014.

Göteborgs Stad
Social resursförvaltning

Polisen

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Innehåll

Förord	3
Antal anmälda brott totalt	5
När och var? Vilka drabbas?	6
1. När sker brotten?	7
2. Var sker brotten?	9
3. Vilka drabbas av brotten? Relation till gärningsmannen?	11
Vem begår brott?	13
Brott mot person	14
Brott mot egendom	24
Oro och trygghet	29
Bilden av brott och trygghet i Göteborg	34

Förord

Den här rapporten handlar om brott och trygghet i Göteborg. Om nuläget och det senaste årtiondets utveckling.

Brott – eller egentligen lagbrott – är en samlingsbeteckning för handlingar av högst skiftande slag. Brott kan vara synliga eller dolda, de kan vara lindriga eller grova. Brott kan vara riktade mot person eller mot egendom. De kan vara oöverlagda eller planerade. De kan upptäckas eller förbli dolda för rättsväsendet, andra myndigheter och till och med för brottsoffren.

Vissa brott anmäls medan andra brott förblir oanmälda. Den så kallade anmälningsbenägenheten beror på flera saker; brottets grovhet, relationen mellan förövare och offer, rädsla för eventuella konsekvenser, misstro mot polisen och andra delar av rättsväsendet, försäkringsregler och så vidare.

När man undersöker brott och analyserar omfattning, egenskaper och utveckling är det därför viktigt att använda sig av flera olika källor. En källa – låt oss säga statistik över polisanmälda brott – missar förstås den mängd brott som inte anmäls. En annan källa, exempelvis statistik över patienter som vårdats för olika skador, kan ge värdefull information om människor som utsatts för våld. Men den säger inget om utsattheten för andra brott.

Kombination av källor

Sammanställningar som bygger på svar på frågor som ställs till representativa urval av befolkningen har fördelen att de ger en bild av utsattheten för både brott mot person och brott mot egendom, oavsett om händelserna anmälts eller inte. Men de säger inget om de brott som riktas mot företag, eftersom frågorna bara riktas till medlemmar av hushåll. Så kan man hålla på och ringa in brist efter brist. Ingen källa är komplett. Därför måste man kombinera källor och använda olika delar för att skapa en väl underbyggd och tillförlitlig sammanfattning.

De källor som har använts i denna rapport är polisens anmälningsstatistik, trygghetsundersökningar med svar på frågor om brottsutsatthet och uppgifter från patientregister och dödsorsaksregister. Det finns givetvis andra källor att använda, som statistik över misstänkta och lagförda personer, folkhälsoinriktade enkätstudier med svar på frågor om våldutsatthet, försäkringsbolagens skadestatistik med flera. Vårt val av källor har främst bestämts av två faktorer:

1) Pålitlighet – att uppgifter insamlas på ett systematiskt sätt, att uppgifterna helst sammanställs och kontrolleras av en annan myndighet (Brottsförebyggande rådet, Brå, i förhållande till polismyndigheter och Socialstyrelsen i förhållande till enskilda sjukhus), att frågor ställs till stora, representativa urval och att bearbetning och publicering sker enligt god standard.

2) Uppprepning – att uppgifterna ingår i register, databaser och undersökningsserier som kontinuerligt eller åtminstone över flera år samlar in och lagrar data. Det gör att kommande rapporter om brott och trygghet i Göteborg kan baseras på uppgifter från samma källor.

I Sverige har vi statistik om brott från 1700-talet och framåt. Uppgifter om trygghet och oro för brottslighet i samhället och för att själv utsättas för brott är däremot ett nytt fenomen. De började sporadiskt insamlas under 1980-talet, och först 2005 fick Brå i uppdrag att bygga upp den Nationella Trygghetsundersökningen, NTU, som mäter både utsatthet för brott och människors trygghet och oro. Förutom uppgifterna från NTU använder vi information från Hälsa på lika villkor, en folkhälsoinriktad mätning som fortlöpande samlar in data om situationen i Göteborg och Västra Götaland.

Det finns andra, lokala trygghetsundersökningar, och det finns mätningar som ingår i forskning om trygghetsfrågor som vi har tagit del av. Vi refererar på några ställen till dessa, men vi har av samma skäl som styrkt vårt val av data om brotten baserat vår beskrivning av trygghet i Göteborg på de ovan nämnda.

Samarbete mellan myndigheter

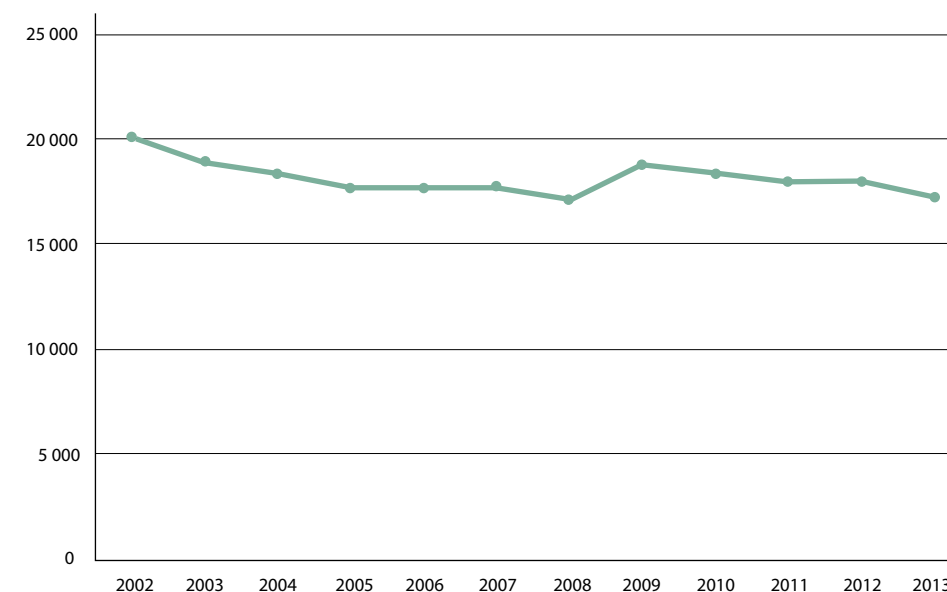
Rapporten om brott och trygghet i Göteborg bygger på ett samarbete mellan Göteborgs stad, Polisen i Storgöteborg och Göteborgs universitet. Vi som har gjort den arbetar med olika aspekter av frågor som rör brott och trygghet; i rollen som statistiker och analytiker, forskare, utredare, projektledare och informatör. Av särskild betydelse för utvecklingen av innehåll och form var den workshop som genomfördes på Jonsereds herrgård den 11 mars 2014. Då samlades drygt 20 personer från nämnda organisationer för att i arbetsgrupper gå igenom och tematisera data från ett stort material, avgränsa och prioritera och dra upp huvudlinjerna för rapportens disposition. Tack alla som medverkade!

En arbetsgrupp bestående av Sven-Johan Dahlstrand, enhetschef vid Social resursförvaltning (Göteborgs Stad), Agneta Essén, samordnare för Göteborgs Stads trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete, och Johan Bergsten, skribent, båda Social resursförvaltning, Thomas Pettersson, analytiker vid Polisen i Storgöteborg, Charlotta Thodelius, doktorand på institutionen för arkitektur (Chalmers Tekniska Högskola, anställd som biträdande forskare när hon samlade in material till rapporten), Sven-Åke Lindgren, professor vid institutionen för sociologi och arbetsvetenskap (Göteborgs Universitet) samt Jan Kaaling, chef, Lutz Ewert, planeringsledare och Fredrik Karlsson, analytiker, vid Stadsledningskontorets avdelning Samhällsanalys och statistik (Göteborgs Stad) har träffats fem gånger. Gruppen har ansvar för olika delar av insamling, analys och presentation av rapportens material.

Sven-Åke Lindgren
Professor sociologi
Oktober 2014

Antal anmälda brott totalt

Totalt antal anmälda brott per 100 000 invånare, Göteborg 2002–2013.

Källa: Brå:s kriminalstatistik

Tänk på detta när du studerar statistiken!

Antalet anmälda brott avser brott per 100 000 invånare. Detta är ett internationellt vedertaget sätt att räkna och redovisa antalet brott. Den stora fördelen med att redovisa antalet brott i relation till befolkningstalet är att man då får fram utvecklingen av antalet brott, opåverkat av om befolkningen minskar eller ökar.

Kriminalstatistiken ger inte en exakt bild av hur verkligheten ser ut. Grunden för denna statistik är en brottsanmälan, och eftersom inte alla brott anmäls är mängden faktiska brott större än mängden anmälda. Mer om vad som påverkar den så kallade anmälningsbenägenheten längre fram.

Kriminalstatistiken och redovisningen av olika brott påverkas också av lagändringar (vissa brottstyper försvinner och nya tillkommer) samt av mer tekniska förändringar som rör kodning av brott och rutiner för redovisning.

Kommentar

Tidsserien ovan visar att antalet anmälda brott per 100 000 invånare var lägre 2013 än vad det var 2002. Vi ser också en nedåtgående trend från år 2009. Denna bild stämmer överens med vad vi längre fram i vår rapport presenterar om en del enskilda brottstyper, men det finns också brott vars utveckling avviker från detta mönster.

När och var? Vilka drabbas?

Det är väl känt att brottsligheten är ojämnt fördelad, med avseende på tid och rum och i förhållande till sociala och ekonomiska förhållanden. Vi har därför valt att inleda vår rapport med svar på frågor om när och var brotten sker, för att därefter visa vem och vilka grupper som i huvudsak drabbas.

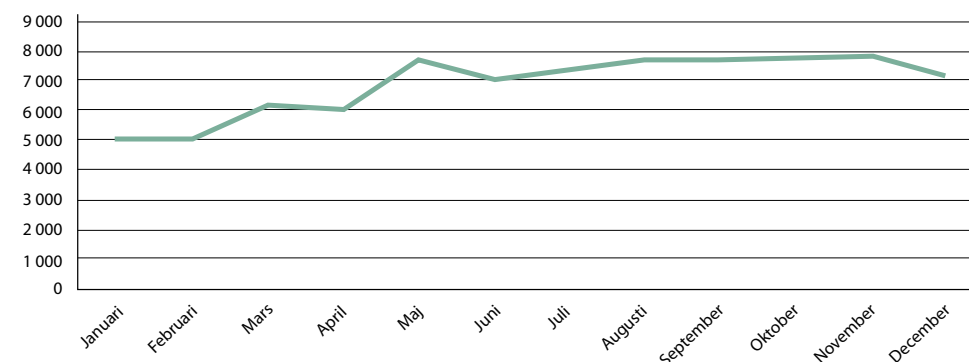
I arbetet med denna rapport har vi inte särskilt undersökt vilka personer och grupper som svarar för brottsligheten i Göteborg. Men vi ger trots det svar på frågan om risker och överrisker för att begå brott och fastna i levnadssätt med starka kriminella inslag. Det gör vi baserat på etablerad kriminologisk kunskap – en kunskap som även gäller för vår stad.

I de följande avsnitten beskriver vi mer detaljerat utvecklingen för brott mot person och egendomsbrott. De är de två dominerande brottskategorierna, och de svarar för cirka 20 respektive 60 procent av alla anmälda brott. Vi säger inget om exempelvis narkotikabrott, främst därför att de är så kallade spaningsbrott. De är i det närmaste helt beroende av polis- och tullmyndigheternas insatser för att bli anmälda. Förändringar över tid avspeglar därför främst förändringar av nivå och typ av myndighetsinsats snarare än förändringar av den faktiska narkotikabrottsligheten. Av samma skäl tar vi inte heller upp bokförings- och skattebrott. Anmälningarna i dessa fall är beroende av konkursutredares och skattemyndigheters insatser.

Den redovisande delen avslutas med uppgifter som belyser människors känsla av trygghet och uttalade oro över brottsligheten i samhället och för att man själv, eller någon närstående, ska utsättas för brott.

1. När sker brotten?

Anmälda brott per månad, Göteborg 2013.

Källa: Anmälda brott, Polismyndigheten Västra Götaland

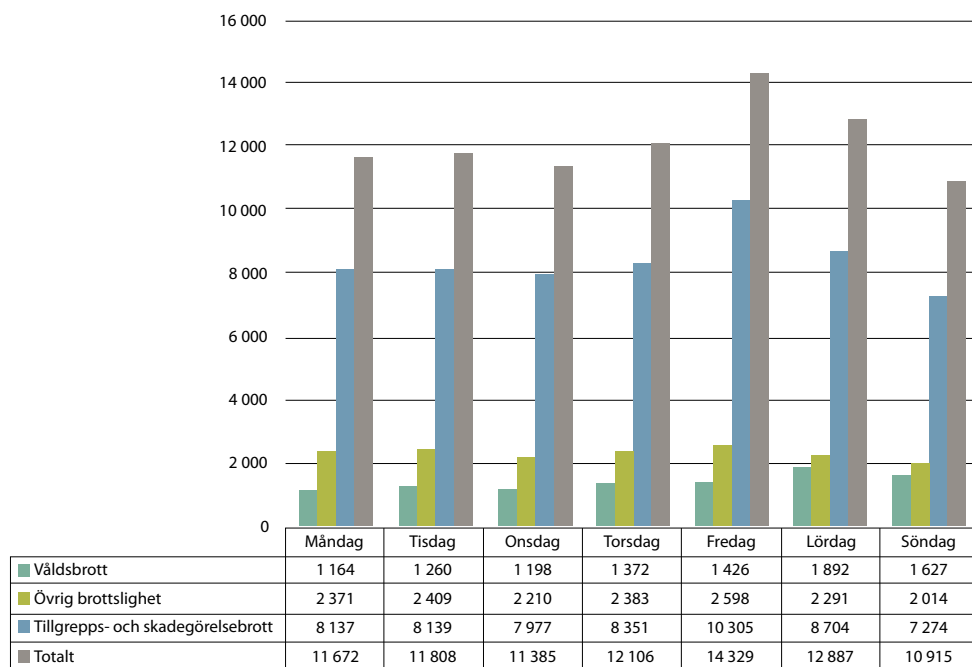
Tänk på detta när du studerar siffrorna!

Diagrammet visar antalet anmälda brott per månad i Göteborg år 2013. Det sammanlagda antalet anmälda brott var nästan 83 000. Det bör noteras att en mindre del brott som begicks 2012 finns med som anmälda brott år 2013 (året då de anmäldes). På samma sätt saknas anmälningar av en del brott som begicks under 2013. De dyker upp år 2014 (eller i en del fall senare) som anmälda brott.

Kommentar

Antalet anmälda brott var minst i början av året – från januari till och med april. Under månaden maj och under perioden augusti till och med november anmäldes flest brott. Från november noterades en nedgång. Denna årstidsvariation sammanhänger med klimatet och de olika årstidernas aktivitetsnivåer. Flest brott sker (anmäls) under den ljusa och varma tiden på året, därför att då är fler människor ute och den sociala aktivitetsnivån i staden är högre. Det innebär också att fler fordon och fler ”prylar” är i omlopp. Man kan uttrycka det som att utbudet av brottstillfällen helt enkelt är större under den ljusa och varma tiden på året.

Anmälda brott Göteborg 2013, efter kategori och veckodag.

Källa: Anmälda brott, Polismyndigheten Västra Götaland.

Tänk på detta när du studerar siffrorna!

Tabellen visar antalet anmälda brott per veckodag i Göteborg för 2013. En indelning har gjorts i kategorierna våldsbrott, tillgrepp/skadegörelse och övriga brott.

Kommentar

Förutom skillnader mellan veckodagar, som visar att fredag är den veckodag då flest brott totalt sett anmäls, följt av lördag, visar diagrammet på dominansen för tillgrepps- och skadegörelsebrotten. Orsaken till att fredag och lördag ligger i topp för anmälningar är densamma som vi nämnde för den månadsvisa variationen. Den sociala aktivitetsnivån är som högst under dessa dygn. Pratar vi om våldsbrott blir det aktuellt att beakta mönstren för alkoholkonsumtion, antalet människor som vistas i områden med stort utbud av restaurang- och nöjeslokaler, krogarnas öppettider med mera. Notera att mängden våldsbrott är relativt hög även på söndagsdygnet, vilket beror på att lördagsnattens händelser kan resultera i anmälningar som görs under söndagsdygnets tidiga timmar. Annars är den totala nivån av brottsanmälningar lägst under söndagar, vilket antyder att det finns en vilodagseffekt.

2. Var sker brotten?

I den nationella trygghetsundersökningen om Brottssplatser – hela riket mellan 2006 och 2013 (NTU 2006-13) kan följande utläsas:

- Allmän plats var 2012 den platskategori där flest anmälningar om brott gjordes i alla de tre mätta fallen (hot, misshandel och sexualbrott).
- Siffrorna föll därefter nedåt konsekvent via platskategorierna arbete/skola, hemmet och annan plats utom för brottskategorin sexualbrott där ett undantag noterades 2012: näst flest anmälningar gjordes om sexualbrott i hemmet.

Antal anmälda brott per 100 000 invånare år 2013.

	Totalt antal brott	Inbrottsstöld	Våldsbrott
Göteborgs kommun	17 355	1 152	1 291
Angered	12 046	987	1 644
Askim-Frölunda-Högsbo	13 031	1 100	857
Centrum	41 549	1 693	3 194
Lundby	16 960	1 607	1 240
Majorna-Linné	17 468	1 376	982
Norra Hisingen	11 551	956	858
Västra Göteborg	8 257	1 044	603
Västra Hisingen	9 499	792	848
Örgryte-Härlanda	10 035	886	735
Östra Göteborg	13 934	1 078	1 647

Källa: Brå:s kriminalstatistik.

Tänk på detta när du studerar siffrorna!

Skillnaderna mellan stadens tio stadsdelar är stora, sett till demografiska, socioekonomiska, infrastrukturella och boendemässiga förhållanden. Men skillnaderna inom varje enhet är också betydande. Talen ovan anger genomsnittsvärden för varje enhet, och antalet anmälda brott kan således variera inom respektive stadsdel.

Brå:s studie Brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg (2012) kan vara bra att ha som underlag vid studie av denna tabell. Under "Kommentar" (nedan) finns ett koncentrat av studien i punktform.

Kommentar

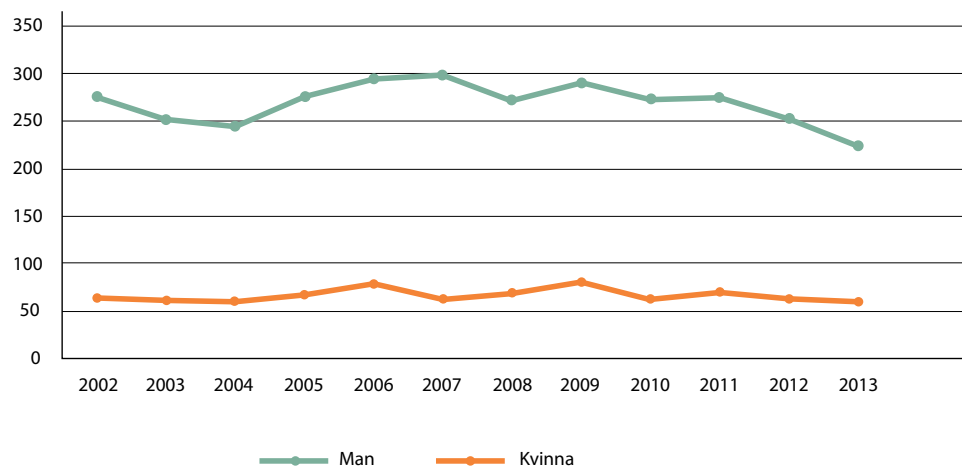
Tabellen visar att stadsdelen Centrum står för överlägset flest antal anmälda brott per 100 000 invånare av alla stadsdelar i Göteborg (drygt 2,5 gånger fler än i staden som helhet).

Skillnaden är särskilt markant om vi ser till antalet anmälda våldsbrott. Vad beror det på? Det beror knappast på att det bor fler brottslingar i Centrum än i andra delar av staden. Återigen handlar det om social aktivitetsnivå, sociala rörelsemönster och koncentration av brottsstillfällen. I detta fall gäller det koncentration till område (plats). I tidigare redovisningar och kommentarer har vi pekat på koncentration till årstider och veckodagar.

Jämförelsen mellan de tre storstadsområdens som nämndes ovan visar bland annat att:

- Den självrapporterade utsattheten för misshandel är större i Göteborg än i Stockholm och Malmö.
- På senare år har anmälningarna av följande typer av brott ökat i Göteborg: sexualbrott, övergrepp i rättssak och utpressning.
- En minskning har skett för anmälningar av dessa brottstyper: stöld, rån och häleri, bostadsinbrott, bedrägerier och skadegörelse.
- Oron och otryggheten har ökat de senaste åren.

Antal anmälda fall av misshandel i offentlig miljö (misshandel utomhus av person över 15 år med okänd gärningsperson), per 100 000 invånare, Göteborg 2002–2013.

Källa: Brå:s kriminalstatistik.

Kommentar

Diagrammet visar att män drabbas av misshandel i offentlig miljö i högre utsträckning än kvinnor. För män har vi dock en minskande trend. Antalet anmälningar där män är brotts-offer var 2013 det lägsta under den dryga tioårsperioden. Anmälda fall med kvinnor som brottsoffer har däremot knappast minskat, sett till hela perioden. Däremot kan en viss minskning noteras under den senaste femårsperioden.

Våld anmäls i varierande utsträckning. Jämförelser mellan anmälningsstatistik och uppgifter från så kallade självdeklarationsstudier visar att bara cirka 25 procent av våldsbrotten anmäls.

Orsaken till denna skillnad – mörkertalet – är att människor av olika skäl avstår från att anmäla våldsbrott. Det beror i sin tur på:

- att brottet upplevs som bagatellartat
- att man inte vågar
- att det skulle komplicera en redan komplicerad relation mellan gärningsperson och offer
- att man saknar tilltro till rättssystemet
- att man själv i den aktuella situationen både använde våld och blev utsatt för våld
- att man har saker att dölja (man vill inte avslöja att man var på en viss plats, vid en viss tid, tillsammans med vissa personer)

De fall som i störst utsträckning anmäls är:

- om våldet är grovt och om det leder till påtagliga skador
- om våldet sker i offentlig miljö och om gärningspersonen är okänd för offret

3. Vilka drabbas av brotten? Relation till gärningsmannen?

I den nationella trygghetsundersökningen Självrapporterad utsatthet för brott (NTU 2012, Brå-rapport 2013:1) kan följande utläsas:

- Män och kvinnor utsätts i ungefär lika hög utsträckning för brott, men för olika typer av brott. Män blir i högre grad misshandlade, rånade och utsatta för bedrägerier, medan kvinnor i högre utsträckning utsätts för hot, sexualbrott och trakasserier. Kvinnor drabbas dessutom i högre grad än män av upprepade brott.
- Yngre personer utsätts för brott mycket mer än äldre personer.
- Utrikes födda drabbas av brott i högre grad, och dessutom mer frekvent, än personer födda i Sverige. Det gäller särskilt för följande brottskategorier: hot, bedrägerier och trakasserier.
- Personer med endast förgymnasial utbildning drabbas mer av brott än personer med högre utbildning. Det gäller speciellt för följande brott: misshandel (inklusive grov misshandel), hot, rån, trakasserier och upprepade brottsutsatthet.
- Ensamstående och personer som bor i flerbildningshus och i storstäder drabbas av brott i högre grad än andra när det gäller nästan samtliga brottskategorier i undersökningen.

Den nationella trygghetsundersökningen Skillnad mellan mäns och kvinnors relation till gärningspersoner (NTU 2006–2013) visar följande:

- Män hotas och misshandlas i mycket högre utsträckning av gärningsmän som är okända än av bekanta eller närstående.
- Kvinnor hotas visserligen också i högre grad av okända personer än av bekanta och närstående. Där upphörde dock likheterna med mönstret för män. För medan bara fem procent av hotade män hotas av närstående så är motsvarande siffra för kvinnor hela 19 procent.
- Skillnaden mellan män och kvinnor som misshandlas av närstående är ännu större. Två procent av den misshandel som manliga offer anmäler handlar om att närstående är gärningsmän. Motsvarande siffra för kvinnor: hela 37 procent.

I den nationella trygghetsundersökningen Våld mot närstående (utsatt person över 18 år, i nära relation med gärningsperson), inomhus – ej offentlig miljö – antal anmälningar per plats (Polisen i Västra Götaland, 2013) kan utläsas:

- Kvinnor utsätts för mer våld än män inomhus i icke offentlig miljö (läs bland annat hemmiljö). Totalsiffran för kvinnor för 2013 är 673 anmälningar, för män 195.
- Även när det gäller det upprepade våldet är siffrorna högre för kvinnliga våldsoffer än för manliga. Antalet anmälningar vid två tillfällen på samma plats för kvinnor: 80. Motsvarande siffra för män: 14. Vid tre tillfällen, kvinnor: 27. Motsvarande siffra för män: fyra.

Vem begår brott?

Den här rapporten talar om när och var brott begås och vem som drabbas. Den ger också besked om vad olika grupper är oroliga för och i vilken grad denna oro påverkar deras beteende. Men den säger inget specifikt om vilka det är som begår brott i Göteborg. Det främsta skälet till det är att vi inte analyserat data om misstänkta och lagförda personer.

Svar kan ändå ges i form av generella besked om risker och överrisker för att begå brott och hamna i kriminalitet. Dessa svar baseras på etablerad kriminologisk kunskap, och allt tyder på att svaren också gäller för Göteborg. Men notera: risk och överrisk är en uppskattad sannolikhet, inget obetingat och säkert faktum.

Vad kan då sägas? Jo, män är överrepresenterade i förhållande till kvinnor, tonåringar i förhållande till äldre, fattiga i förhållande till rika, personer med invandrarbakgrund i förhållande till inrikes födda personer, ogifta i förhållande till gifta, lågutbildade i förhållande till högutbildade.

På detta vis kan vi ringa in grupper, uttala oss om risker och urskilja extremer: å ena sidan tonårspojkar med ogynnsamma sociala bakgrundsfaktorer, som slutar skolan i förtid, som har invandrarbakgrund – å andra sidan äldre inrikes födda kvinnor från privilegierade grupper. Men långt ifrån alla tonårspojkar med nämnda riskfaktorer begår brott, och det händer att äldre damer från Hovås begår brott.

Etablerad position

Dessa sakernas tillstånd gäller så länge vi talar om "vanliga" brott. Men det räcker med att titta särskilt på ett "vanligt" brott som våld i nära relationer för att det som sägs i ovanstående text ska bli mindre säkert.

För att inte tala om ekonomiska brott och miljöbrott. Då gäller det upp-och-nedvända: ofta en överrepresentation av äldre, socialt väletablerade män, inrikes födda, med utbildning och goda yrkeskarriärer. Varför? Jo, därför att dessa brott förutsätter en etablerad social position, en yrkes- eller branschrelaterad kunskap och inte sällan ett givet förtroende som avser hantering av andra människors pengar.

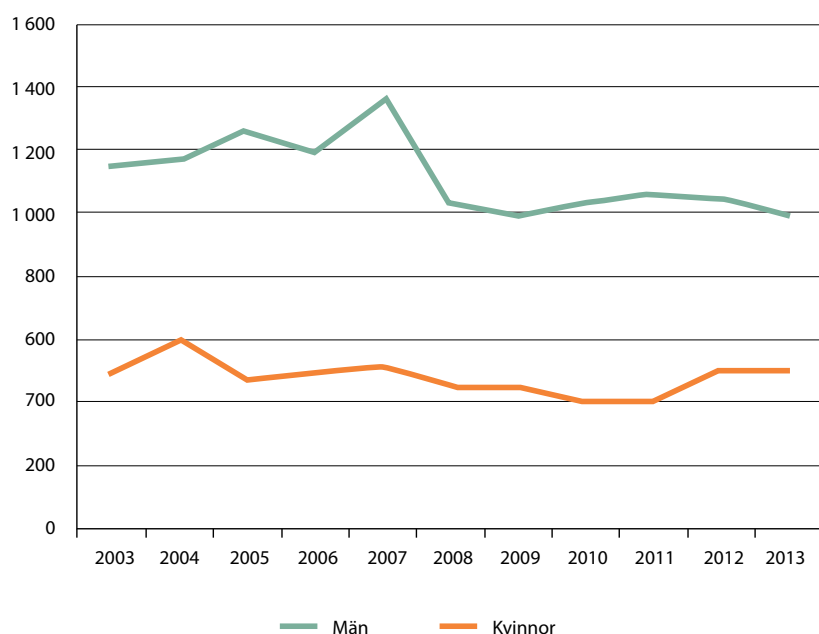
Överrisker och överrepresentation säger inget om orsaker: manligt kön, en viss ålder, fattigdom eller rikedom, civilstånd, utbildningsgrad, migrationsförhållande, boendeplats med mera gör i sig inte att man begår brott. Den stora majoriteten av män, fattiga, invandrare, lågutbildade och så vidare begår inte brott. Det är istället en sammansättning av faktiska bakgrundsförhållanden och subjektiva överväganden i kombination med villkoren för konkreta här-och-nu-situationer som bestämmer om brott begås eller inte. Och kom ihåg att bakgrundsförhållanden, subjektiva överväganden och här- och-nu-situationer ser olika ut för olika typer av brott.

Brott mot person

Olika typer av brott

I det här avsnittet fokuserar statistiken på brott mot personer: sexualbrott, misshandel, grov misshandel (inklusive med dödligt utfall), hot (inklusive på nätet), trakasserier, och brott i nära relationer. När det gäller våldsbrott använder vi i hög grad data från sjukvården, som ger information om personer som vårdats för mer eller mindre allvarliga skador som uppstått till följd av övergrepp av annan person. När det gäller det dödliga våldet redovisar vi siffror från dödsorsaksregistret.

Antalet misshandelsskador/år som behandlats vid akut-/olycksfallsmottagningarna vid SU, Mölndal och Östra fördelat per kön.

Källa: Baserat på dokumentationssystemet Elvis (Elektroniskt vårdinformationssystem).

Tänk på detta när du studerar siffrorna:

Notera att en och samma person kan vara registrerad flera gånger. Dokumentationen vid sjukhusens akut-/olycksfallsmottagningar är inte heltäckande eftersom en del skador tas om hand inom öppenvårdens mottagningar och av tandläkare.

Kommentar

Män drabbas av våld som ger behandlingskrävande skador i högre grad än kvinnor (dubbelt eller drygt dubbelt så högt). Totalt sett har vi under perioden en minskning som främst avser drabbade män. För kvinnor minskade skadenivån något från mitten av 2000-talet till 2011, varefter en viss ökning skett. Nivån 2013 var i stort densamma som år 2003.

Antal patienter/år från Göteborgs kommun som vårdats i slutenvård för skador förorsakade av övergrepp av annan person.

Källa: Socialstyrelsens patientregister (beställd sammanställning).

Tänk på detta när du studerar siffrorna:

Socialstyrelsens patientregister redovisar våldsskador som kräver slutenvård. Skadorna kan ha uppkommit genom knivvåld, angrepp med skjutvapen, obehärdat våld eller övrigt våld (till exempel påkörning med fordon, dränkning, strypning, kvävning och sexuellt övergrepp). Här redovisas utvecklingen för dessa kategorier sammanslagna, fördelade på män och kvinnor. Över tid har kraven för inläggning för slutenvård höjts. Därför förekommer det troligen fler fall i början av perioden vars motsvarighet i slutet av perioden inte har lett till inläggning, utan till akutvård med hemgång.

Kommentar

Grovt våld som leder till skador som kräver slutenvård drabbar i hög grad män. För hela perioden var andelen män cirka 80 procent. Sett till skador till följd av olika våldstyper dominerar män inom samtliga, och dominansen är särskilt stor för skottsador (uteslutande män) och knivskador. Variationerna från år till år är betydande: för män fluktuerar det mellan 136 (2008) och 83 (2012) och för kvinnor mellan 54 (2002) och 15 (2009). För män är skadenivån i stort konstant, medan en tendens till minskning kan noteras för kvinnor.

Antal personer i Göteborgs kommun som dödats genom övergrepp av annan person.

År	Knivvåld	Skjutvapen	Obeväpnat våld	Övrigt våld	Summa
2002	6	2	1	3	12
2003	4	0	0	1	5
2004	4	2	0	2	8
2005	2	0	0	1	3
2006	3	2	0	2	7
2007	5	2	0	2	9
2008	4	2	0	0	6
2009	4	3	0	1	8
2010	6	0	0	2	8
2011	2	3	1	1	7
2012	1	2	1	0	4
2013	5	5	0	0	10
Summa	46	23	3	15	87

Källa: Socialstyrelsens dödsorsaksregister (beställd sammanställning).

Tänk på detta när du studerar siffrorna!

Siffrorna från dödsorsaksregistret stämmer inte överens med siffrorna från kriminalstatistiken. De sistnämnda inkluderar alla fall av anmälda mord, dråp och misshandel med dödlig utgång, oavsett om dödsorsaken är slutgiltigt fastställd eller inte. En del anmälda fall visar sig efterhand vara självmord, självförvållade skador med dödlig utgång, eller andra typer av dödsfall som inte beror på övergrepp av annan person. Kriminalstatistiken omfattar därför betydligt fler fall än ovanstående siffror från dödsorsaksregistret.

Kommentar

Totalt har 87 personer i Göteborg dödats genom övergrepp av annan person under de senaste tolv åren. Det innebär i genomsnitt sju personer per år, men variationerna från år till år är som synes stora. Sett till våldsmetod dominerar det dödliga knivvåldet följt av dödliga skottskador. Det dödliga våldet drabbar i hög grad män (jämför våldsskadorna som leder till slutenvård). Vi redovisar dock inte fördelningen på kön eftersom talen för vissa år är så små att risken för identifiering är överhängande. Totalt sett ökar inte det dödliga våldet. Det var högre under 1980-talet och 2000-talet än under senare år.

Antal anmälda brott per 100 000 invånare, 2009–2011, Stockholm, Göteborg, Malmö samt hela riket.

Brottstyp	Stockholm	Göteborg	Malmö	Hela riket
Misshandel	1 451	1 022	1 216	937
Olaga hot	687	545	780	547
Rån (mot person)	168	168	274	73
Sexualbrott	243	194	188	182

Källa: Brå-rapport Brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg (2012).

Tänk på detta när du studerar siffrorna:

Siffrorna anger medelvärdet för de tre aktuella åren. Observera skillnaden mellan Stockholm å ena sidan och Göteborg/Malmö å den andra sidan när det gäller kommungränser och socioekonomiskt utsatta områden.

Kommentar

Göteborg ligger lägre än Stockholm och Malmö för samtliga jämförda brottskategorier, förutom sexualbrott där Malmö ligger lägst. Skillnaderna är särskilt stora för misshandel och olaga hot. För den senare ligger Göteborg till och med under genomsnittet för anmälda brott i hela riket. Det är inte klarlagt vad skillnaderna beror på. Som vi ska se längre fram gäller samma mönster även för anmälda brott mot egendom. För de vanligaste formerna av både brott mot person och brott mot egendom ligger alltså Göteborg lägre än de två andra storstäderna, vilket talar för att de registrerade skillnaderna motsvarar en lägre faktisk brottsnivå i Göteborg.

I den nationella trygghetsundersökningen Brottsutveckling rörande brott mot person (NTU 2006–2013) kan följande utläsas:

1. Hot och trakasserier är de brottskategorier som har högst siffror i tabellen.
2. Därefter kommer bedrägerier och misshandel.
3. Kategorierna med lägst siffror är allvarlig misshandel och personrån.

(Sexualbrott väljer vi att ställa utanför jämförelsematerialet eftersom lagändringar medför svårigheter att dra slutsatser när det gäller den brottskategorin).

Bortsett från dessa tydliga trender visar undersökningen också att:

- Självrapporterade trakasserier minskade kraftigt från 2005 till 2010 för att därefter öka fram till 2012.
- Utsattheten för bedrägerier ökade rätt kraftigt mellan 2007 och 2011 för att därefter minska.

Skottlossningar i Göteborg

Polisens bild av skottlossningar i Göteborg är denna:

Under 2013 förekom 59 skottlossningar inom Göteborg vilka kan relateras till samma grupper av personer. I några fall har skjutningarna lett till döden. Bland dessa kan noteras ett dubbelmord i Norra Biskopsgården. Skottlossningarna är en del i en konflikt mellan flera nätverk bestående av kriminellt aktiva personer. Konflikterna handlar framför allt om makt och kontroll över narkotikahandeln, främst på Hisingen och i nordöstra Göteborg. Det förekommer dock även inslag av personliga motsättningar som motiv vid skottlossningarna.

De flesta av de personer som ingår i nätverken har en bakgrund av tidig kriminell debut och misslyckad skolgång.

Sedan konflikten startade i september 2013 och fram till 23 maj 2014 har 83 skottlossningar kommit till polisens kännedom. Tolv personer har dödats och 53 skadats. En person med koppling till nätverken är försvunnen. Bland de beslag som gjorts kan nämnas 22 automatvapen, 81 pistoler, sex gevär, ett pansarskott och en handgranat. När det gäller narkotika har drygt 67 kilo amfetamin beslagtogs tillsammans med drygt tre kilo heroin och ett antal kilo övriga narkotikaklassade produkter.

Källa: Polisen i Storgöteborg

Våld i offentlig miljö, definierat som misshandel (inklusive grov misshandel) mot person över 15 år, utomhus med okänd gärningsman (20 fall som saknar koordinater är exkluderade). Totalt antal anmälda fall: 1 481.

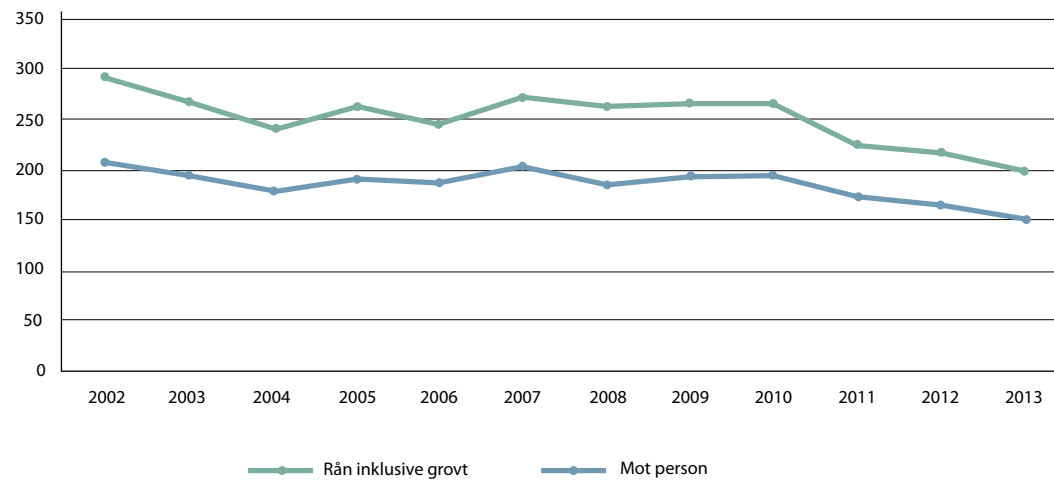
Kommentar

Stadsdelen Centrum står för överlägset störst antal anmälda misshandelsfall av alla stadsdelar i Göteborg. Koncentrationen framgår tydligt av kartbilden. Detta betyder inte att det bor flest människor som utsätter andra människor för misshandel i stadsdelen Centrum – bara att det begås fler fall av misshandel där (jämför med tabellen över antal anmälda brott, sidorna 9–10)

Var går gränsen mellan begreppen "misshandel" och "grov misshandel"? Svaret är att om minst ett av följande kriterier uppfylls så handlar det om "grov misshandel":

1. Gärningen bedöms som livsfarlig.
2. Gärningen leder till svår skada eller sjukdom för den drabbade.
3. Gärningsmannen visar särskild hänsynslöshet eller råhet.

Antal anmälda fall av rån per 100 000 invånare, Göteborg 2002–2013.

Källa: Brå:s kriminalstatistik.

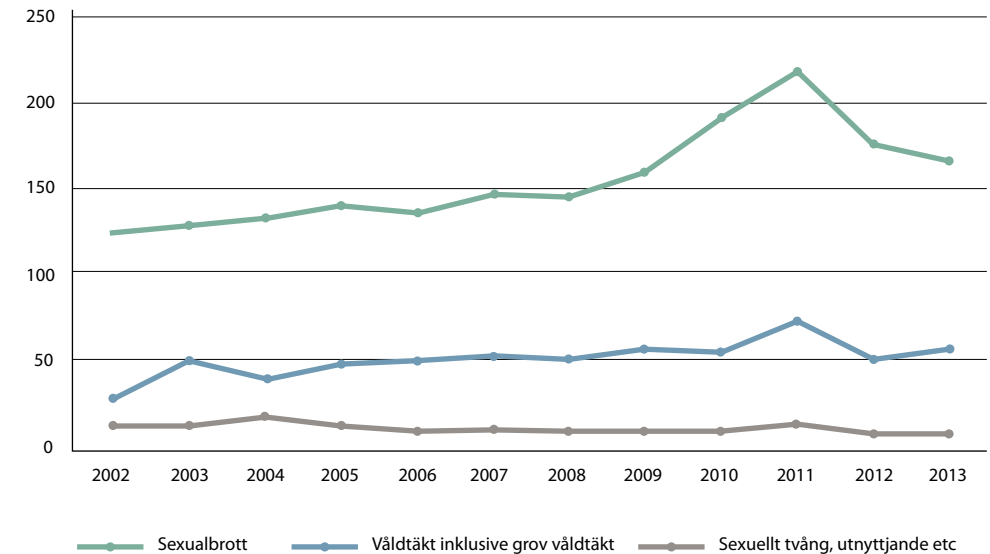
Tänk på detta när du studerar siffrorna!

Rånbroten har förändrats över tid, i takt med samhällsutvecklingen. Eftersom det inte längre finns bank- och postkontor som hanterar kontanter har bank- och postrånen försvunnit och i viss utsträckning ersatts av rån mot värdetransporter. I grafen ovan redovisas särskilt rån mot person. Det är en kategori som omfattar allt från tonåringars rån av andra tonåringars mobiler till mer planerade rån där till exempel en prostituerad agerar lockbete för ett rån som genomförs av en eller flera män. Rånbroten är egentligen ett "både -och-brott". Det har inslag av brott mot person (hot eller våld) och också inslag av brott mot egendom (stulna kontanter eller värdesaker).

Kommentar

Från 2004 till 2010 var antalet anmälda rån per år tämligen konstant, bortsett från några smärre upp- och nedgångar. Från 2010 har antalet anmälningar däremot minskat markant, både för personrånen och för rånbroten sammantaget. Antalet anmälda rån 2013 var klart färre än 2002, drygt 30 procent färre för rånbroten sammantaget. Personrånen har minskat i något mindre grad. Här är skillnaden cirka 25 procent.

Antal anmälda fall av sexualbrott per 100 000 invånare, Göteborg 2002–2013

Källa: Brå:s kriminalstatistik.

Tänk på detta när du studerar siffrorna!

Sexualbrott anmäls i mindre utsträckning än andra våldsbrott. Uppklaringsprocenten (andelen lagföringar i förhållande till anmälda brott) är också låg. Det beror bland annat på att det i många fall saknas både vittnen och teknisk bevisning. Avgörandet baseras istället ofta på "ord som står mot ord". Sexualbrottslagstiftningen är under debatt, till exempel i frågor som avser vad som ska gälla för att en handling ska betraktas som en våldtäkt. År 2005 gjordes en förändring i sexuallagstiftningen, som bland annat innebar att definitionen av begreppet våldtäkt breddades. En del brott som tidigare rubricerades som sexuellt utnyttjande betraktades från och med 2005 som våldtäkt. 2013 skärptes lagen på nytt och därefter rubriceras även fall där offret reagerat med passivitet som våldtäkt.

Kommentar

Kriminalstatistikens siffror om sexualbrott i riket och staden ska betraktas med försiktighet, främst därför att anmälningsbenägenheten är låg. Dessutom kan den antas variera stort mellan olika medborgargrupper. Enligt Nationella trygghetsundersökningen 2011 är det bara 23 procent av de faktiska sexualbrotten som anmäls.

Brott i nära relationer

(Slutsatserna baserade på Brå:s kartläggning 2014)

Definitionen av begreppet ”brott i nära relationer” är att brottet mot personen har utförts av en närstående, till exempel make/maka, sambo, förälder, annan familjemedlem eller släkting.

De vanligaste brotten som sker i nära relationer är misshandel, ofredande, hot och våldtäkt.

Drygt var femte person i Sverige har någon gång utsatts för brott i en nära relation. Det är lite vanligare att kvinnor har utsatts än män – var fjärde kvinna och var sjätte man. Merparten av de utsatta polisanmäler inte brotten. Bara tre procent av de utsatta i Brå:s kartläggning 2014 anger att de har anmält händelsen. De flesta av de utsatta har inte heller kontakt med någon stödverksamhet.

De tre vanligaste orsakerna till att inte polisanmäla brott i nära relationer (enligt nämnda Brå-kartläggning):

- Händelsen ses som en småsak.
- Personerna redde ut problemen på egen hand.
- Polisen kan inte göra något.

De två först nämnda anledningarna till att inte anmäla var främst kopplade till de personer som har blivit utsatta för psykiskt våld.

Andra slutsatser

Andra studier har dock visat att de främsta orsakerna till att inte polisanmäla brott i nära relationer är att personen känner gärningspersonen och vill skydda henne/honom eller tysta ner händelsen, att man var rädd för konsekvenserna av en anmälan eller att man avvaktar med en anmälan och väntar på att situationen ska bli bättre.

Enligt Brå:s nationella kartläggning om brott i nära relationer utsattes nästan sju procent av befolkningen för brott i en nära relation under 2012. Andelarna utsatta kvinnor och män var i princip lika stora (cirka sju procent).

Även när fysiskt och psykiskt våld särskiljs är utsattheten relativt jämnt fördelad mellan könen. Sju procent av kvinnorna och sex procent av männen uppger att de har utsatts för psykiskt våld. Motsvarande siffror för fysiskt våld var två procent för både kvinnor och män. Av dem som utsattes för fysiskt våld förekom även psykiskt våld i 85 procent av fallen. Av dem som utsattes för psykiskt våld utsattes knappt 28 procent även för fysiskt våld.

Även om utsattheten verkar jämnt fördelad mellan könen finns det en signifikant skillnad mellan dem. Kvinnor utsätts för ett grövre fysiskt våld och det är i högre grad upprepat. Cirka 29 procent av kvinnorna som utsattes för grov misshandel 2012 fick uppsöka läkarvård jämfört med drygt två procent av männen.

Återkommande våld

Både det psykiska och fysiska våldet är dessutom av återkommande karaktär. 56 procent av kvinnorna och 40 procent av männen som blev utsatta för psykiskt våld blev det mer än en gång. När det gäller det fysiska våldet är 26 procent av kvinnorna och 20 procent av männen utsatta för det återkommande. Räknat på hela befolkningen leder detta till att fyra procent av kvinnorna och mellan två och tre procent av männen i Sverige har utsatts för återkommande psykiskt våld och att en halv procent av både kvinnorna och männen i Sverige har utsatts för återkommande fysiskt våld.

Visserligen är anmälningsstatistik en inte helt tillförlitlig källa när det gäller att mäta brott i nära relationer. Men statistiken över omständigheterna i Göteborg bekräftar i alla fall bilden av att det fysiska våldet är mer återkommande än det psykiska. Dessutom bekräftar den uppfattningen att kvinnor i högre utsträckning utsätts för fysiskt våld i form av misshandel och grov misshandel.

Källor:

- *Brå-rapport 2014:8, Brott i nära relationer – en kartläggning*
- *Polisens hemsida*
- <http://polisen.se/Jamtland/Utsatt-for-brott/Olika-typer-av-brott/Brott-i-nara-relationer/>
- *Polisen i Västra Götalands län, anmälningar 2013*

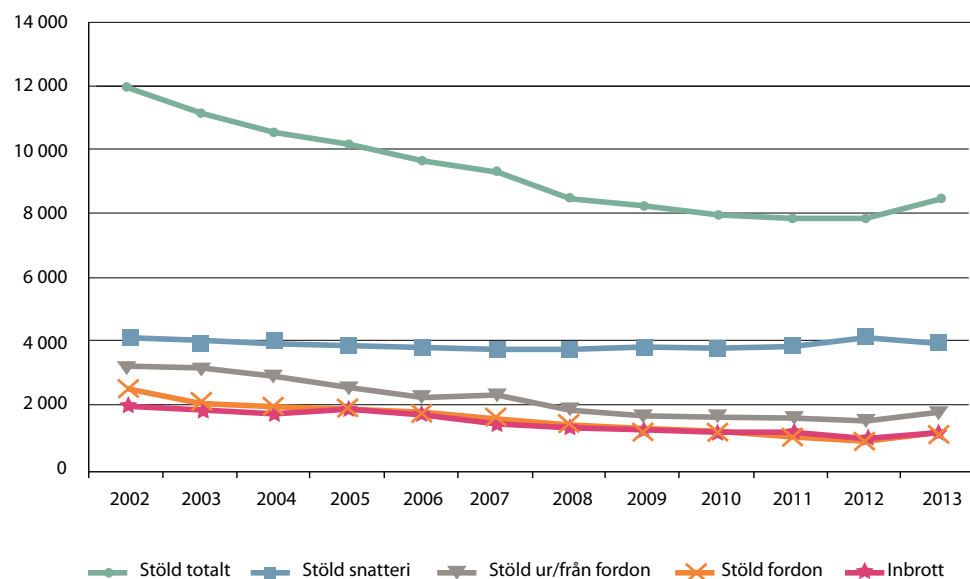

Brott mot egendom

Inbrott, stölder, bedrägerier och skadegörelse

I avsnittet som följer fokuseras på olika stöldbrott, bedrägerier och skadegörelse. Vi tar upp anmälda brott såväl som uppgifter om utsatthet för brott. Vi beskriver hur det ser ut i Göteborg jämfört med Stockholm och Malmö, och vi tittar också på skillnader mellan olika delar av Göteborg när det gäller förekomsten av inbrottsstöld.

Antal anmälda fall av stöldbrott per 100 000 invånare, Göteborg 2002–2013.

Källa: Brå:s kriminalstatistik.

Tänk på detta när du studerar siffrorna!

Här redovisas utvecklingen för de fyra största kategorierna av stöldbrott. Vi anger även siffrorna för stöldbrotten totalt. Några mindre kategorier har utelämnats.

Kommentar

Det totala antalet anmälda stöldbrott har minskat under de dryga tio år som redovisas här. Minskningen från 2000-talets början till 2013 är i storleksordningen 30 procent. Men vi noterar samtidigt en viss uppgång från 2012 till 2013. Om detta är ett trendbrott eller en mer tillfällig uppgång får framtiden utvisa.

Olika stöldbrott har utvecklats olika. Fordonsstöld och stöld ur och från fordon har minskat fortlöpande fram till 2012, liksom även inbrottsstöld, medan stöld och snatteri ligger på en i stort sett jämn nivå, dock med en viss ökning under åren 2010–2012.

En vanlig fråga i sammanhanget är hur väl bilden av de anmälda brotten överensstämmer med den faktiska utvecklingen. När det gäller stöldbrott är svaret att överensstämmelsen är relativt god. Skälet till det är försäkringsskyddet och att försäkringsreglerna "tvingar fram" anmälningar på ett annat sätt än vad som gäller för våldsbrott. Från självdeklarationsstudier vet vi att knappt 90 procent av bostadsinbrotten och drygt 60 procent av stölderna ur och från motorfordon polisanmäls.

I den nationella trygghetsundersökningen Utsatthet för brott (självrapporterad utsatthet) framgår att de flesta anmälningarna om brott mot egendom i Sverige gäller cykelstölder (11 procent). Därefter följer stöld från fordon (fem procent), bostadsinbrott (två procent) och bilstöld (en procent). Det ska noteras att siffrorna ingår i en undersökning om utsatthet för brott generellt, alltså inte bara brott mot egendom.

Antal anmälda brott per 100 000 invånare, 2009–2011, Stockholm, Göteborg, Malmö samt hela riket.

Brottstyp	Stockholm	Göteborg	Malmö	Hela riket
Stöld, rån och häleri	9 052	8 413	9 543	5 843
Inbrottsstöld	1 361	1 167	1 311	1 003
Bostadsinbrott	330	214	354	222
Skadegörelse	3 881	3 532	2 330	1 926
Utpressning/ocker	41	33	62	28
Bedrägeri	1 115	1 000	1 646	1 195

Källa: Brå-rapport Brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg (2012).

Tänk på detta när du studerar siffrorna!

Siffrorna anger medelvärdet för de tre aktuella åren.

Kommentar

I linje med vad som tidigare redovisades för olika våldsbrott ligger Göteborg jämförelsevis lågt även när det gäller brott mot egendom. Det gäller genomgående, med undantag för skadegörelse, där Malmö uppvisar lägre siffror. Notera att Göteborg ligger under genomsnittssiffran för hela riket när det gäller bostadsinbrott.

Antal anmälda brott per 100 000 invånare år 2013.

	Totalt antal brott	Inbrottsstöld	Våldsbrott
Göteborgs kommun	17 355	1 152	1 291
Angered	12 046	987	1 644
Askim-Frölunda-Högsbo	13 031	1 100	857
Centrum	41 549	1 693	3 194
Lundby	16 960	1 607	1 240
Majorna-Linné	17 468	1 376	982
Norra Hisingen	11 551	956	858
Västra Göteborg	8 257	1 044	603
Västra Hisingen	9 499	792	848
Örgryte-Härlanda	10 035	886	735
Östra Göteborg	13 934	1 078	1 647

Källa: Brå:s kriminalstatistik.

Tänk på detta när du studerar siffrorna!

I denna tabell är det den mittersta kolumnen – Inbrottsstöld – som är av intresse. Kom ihåg vad som tidigare sagts: det finns inte bara stora skillnader mellan stadsdelarna, utan också inom varje enhet (demografi, socioekonomi, fysisk miljö, boendetyp, infrastruktur med mera).

Kommentar

Även när det gäller inbrottsstöld står stadsdelen Centrum för det största antalet anmälda brott. Utbudet av brottstillfällen slår igenom. Men jämfört med våldsbrott är skillnaden i förhållande till staden som helhet betydligt mindre, och några andra stadsdelar – Lundby och Majorna-Linné – ligger inte långt efter. Lägst siffror noteras i Västra Hisingen och Örgryte-Härlanda.

I den nationella trygghetsundersökningen Självrapporterad utsatthet för tillgreppsbrott hela riket 2006–2012 (NTU 2007–2013) går följande att utläsa:

- Den självrapporterade utsattheten har minskat mellan åren 2006 och 2012 när det gäller cykelstölder och stöld ur/från fordon.
- I de två andra redovisade fallen, bostadsinbrott och bilstöld, har den självrapporterade utsattheten legat på en i stort sett konstant nivå under hela perioden.

Antal anmälda bedrägeribrott (exempel på utvecklingen av några bedrägerityper) per 100 000 invånare, åren 2002, 2007 och 2013.

	År 2002	År 2007	År 2013
Datorbedrägeri	78	45	73
Automatmissbruk	55	67	74
Med kontokort (ej automat)	73	71	76
Med hjälp av Internet	-	21	57
Mot försäkringskassan	4	95	20
Mot kommunen	-	1	27
Mot a-kassorna och arbetsförmedlingen	-	0	63
Med hjälp av så kallade bluffakturor	-	19	42

Källa: Brå:s kriminalstatistik.

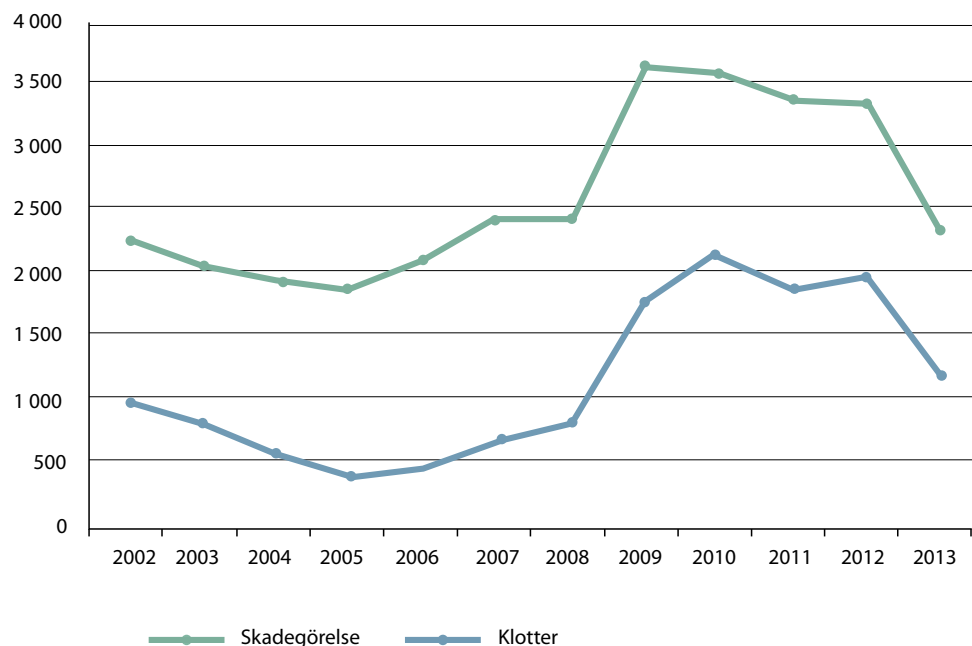
Tänk på detta när du studerar siffrorna!

Det finns många slags bedrägeribrott. Vi har valt att redovisa sådana som ofta beskrivs i den offentliga debatten: dator- och internetrelaterade bedrägerier och bidragsfusk. Det ska noteras att särredovisning saknas för en del brottstyper år 2002.

Kommentar

Totalt sett har antalet anmälda bedrägeribrott nästan fördubblats under de senaste tio åren (redovisas inte ovan). Sett till de enskilda typer av bedrägeribrott som beskrivs här är det främst automatmissbruk (att olovligt påverka en automat så att varor eller tjänster tillhandahålls utan betalning), internetrelaterade bedrägerier, bluffakturor och bidragsfusk riktat mot kommun och a-kassor/arbetsförmedling som ökat. När det gäller de förstnämnda typerna har vi en tydlig illustration till hur brottsligheten "profiterar" på samhällsutvecklingen: hur en typ av brottslighet som i grunden inte är ny (lura och bedra är urgamla mänskliga aktiviteter) underlättas och antar delvis nya former med hjälp av ny teknik. Inte heller bidragsfusk är en ny företeelse. De noterade ökningarna beror på två saker: för det första myndigheternas kontrollåtgärder som leder till att fler brott upptäcks, och för det andra villkor och ersättningsnivåer för de aktuella bidragen.

Antal anmälda fall av skadegörelsebrott totalt (med klotter särredovisat) per 100 000 invånare, Göteborg 2002–2013.

Källa: Brå:s kriminalstatistik

Tänk på detta när du studerar siffrorna!

Här redovisas antalet anmälda skadegörelsebrott totalt per 100 000 invånare. Klotter, som utgör en delmängd av skadegörelsebrotten, särredovisas. Det finns vissa skadegörelsebrott, till exempel skadegörelse genom brand, som vi inte behandlar här. Antalet anmälda skadegörelsebrott i allmänhet, och klotter i synnerhet, påverkas starkt av benägenheten att anmäla, vilken i sin tur bland annat påverkas av förändringar i policys och riktlinjer hos myndighetsförvaltningar, företag och fastighetsägare.

Kommentar

Skadegörelsebrotten ökade från 2005 till 2009. Därefter noteras en nedgång. Minskningen från 2012 till 2013 är stor. Klotterbrotten följer i stort samma mönster, med viss fördröjning: nedgången började först 2010. Skadegörelsebrotten totalt ligger något högre 2013 än 2002 (+ fem procent) medan klotterbrotten ligger cirka 22 procent högre 2013 jämfört med 2002. År 2013 svarade klotterbrotten för cirka 51 procent av skadegörelsebrotten i Göteborg. Samma år var cirka 34 procent av klotterbrotten riktade mot kollektivtrafiken. Denna del minskade med cirka 43 procent mellan åren 2012 och 2013.

Oro och trygghet

Det här avsnittet bygger på statistik från Nationella trygghetsundersökningen (NTU) som Brottsförebyggande rådet (Brå) står bakom. I undersökningen mäts graden av oro och trygghet genom frågor om oro över brott i samhället, att utsättas för brott, att ens anhöriga ska utsättas för brott och att man ska utsättas för specifika brott.

Ur de nationella trygghetsundersökningarna går det att utläsa följande:

Andel som anger att de i hög grad känner stor oro över brottsligheten i samhället (NTU 2013):

- Göteborg låg fem procentenheter över riksgenomsnittet (26 respektive 21 procent) det senast mätta året 2012.
- Noterbart är att Stockholm låg fyra procentenheter under riksgenomsnittet, medan människor i Malmö (34 procent) genomsnittligt sett kände sig betydligt mer oroliga och otrygga än riksgenomsnittet.

Genomsnittlig oro för bostadsinbrott, bilinbrott/skadegörelse av fordon och misshandel/överfall bland personer i Sverige respektive Göteborg:

- När det gäller oro bland personer i riket är siffrorna i genomsnitt högst när det gäller oron för bostadsinbrott. Därefter följer oro för bilinbrott/skadegörelse av fordon och till sist oro för misshandel/överfall.
- I Göteborg är däremot flest personer oroliga för bilinbrott/skadegörelse av fordon. Därefter följer misshandel/överfall och till sist bostadsinbrott.

Otrygghet vid utevistelse, om otrygghet påverkar beteendet och om otrygghet påverkar livskvaliteten (NTU 2007-2013):

- Samtliga storstäder visar något eller betydligt högre siffror än riket och regionen. Observera att detta gäller otrygghet. Beträffande oro gäller andra siffror som inte redovisas här.

Självrapporterad oro för brott och otrygghet (NTU 2012):

- Kvinnor är överrepresenterade när det gäller oro.

Andra grupper som också dominerar i mätningen är:

- Utrikes födda.
- Människor som bor i flerfamiljshus.
- Människor som bor i storstäder.

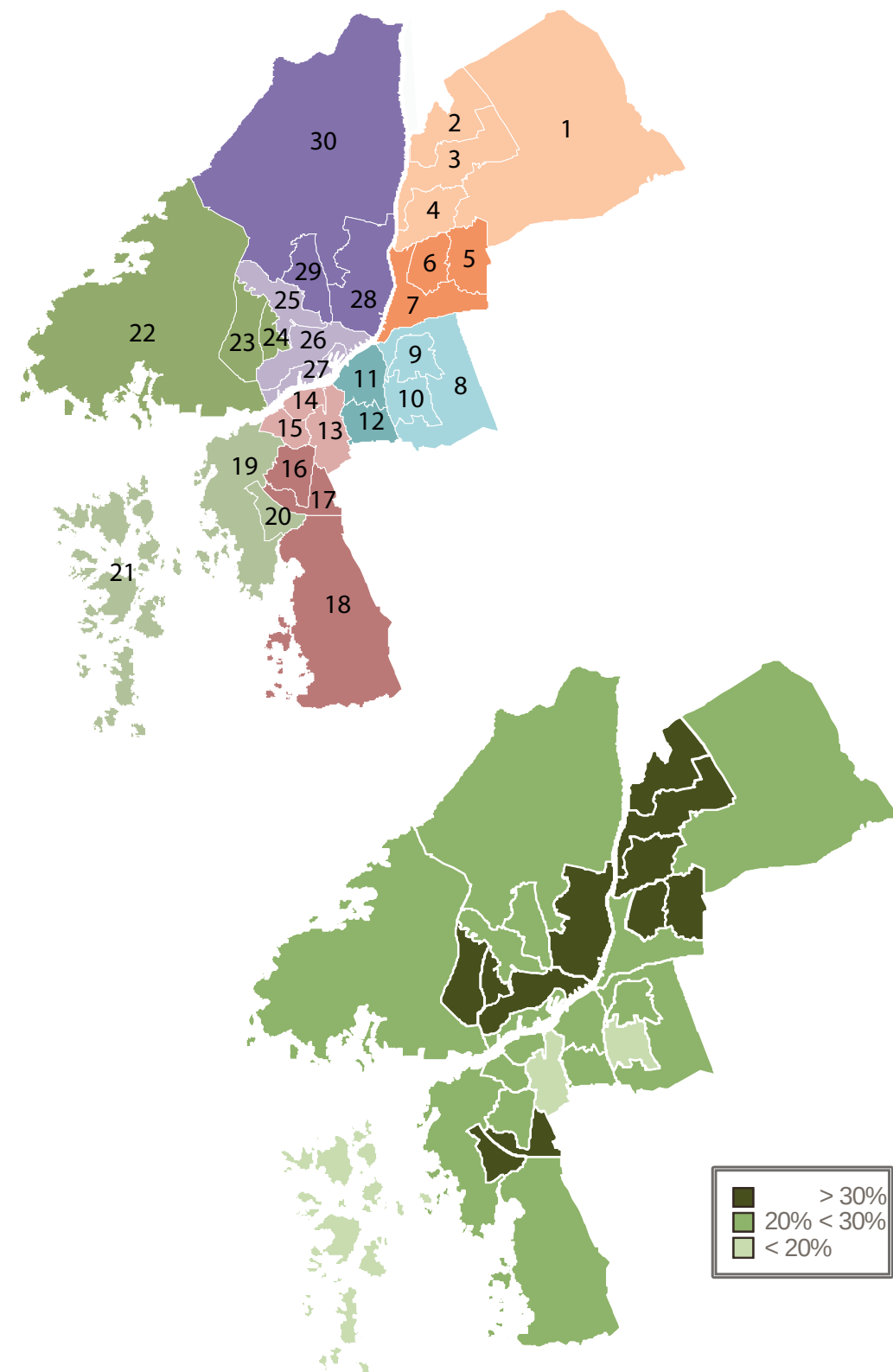
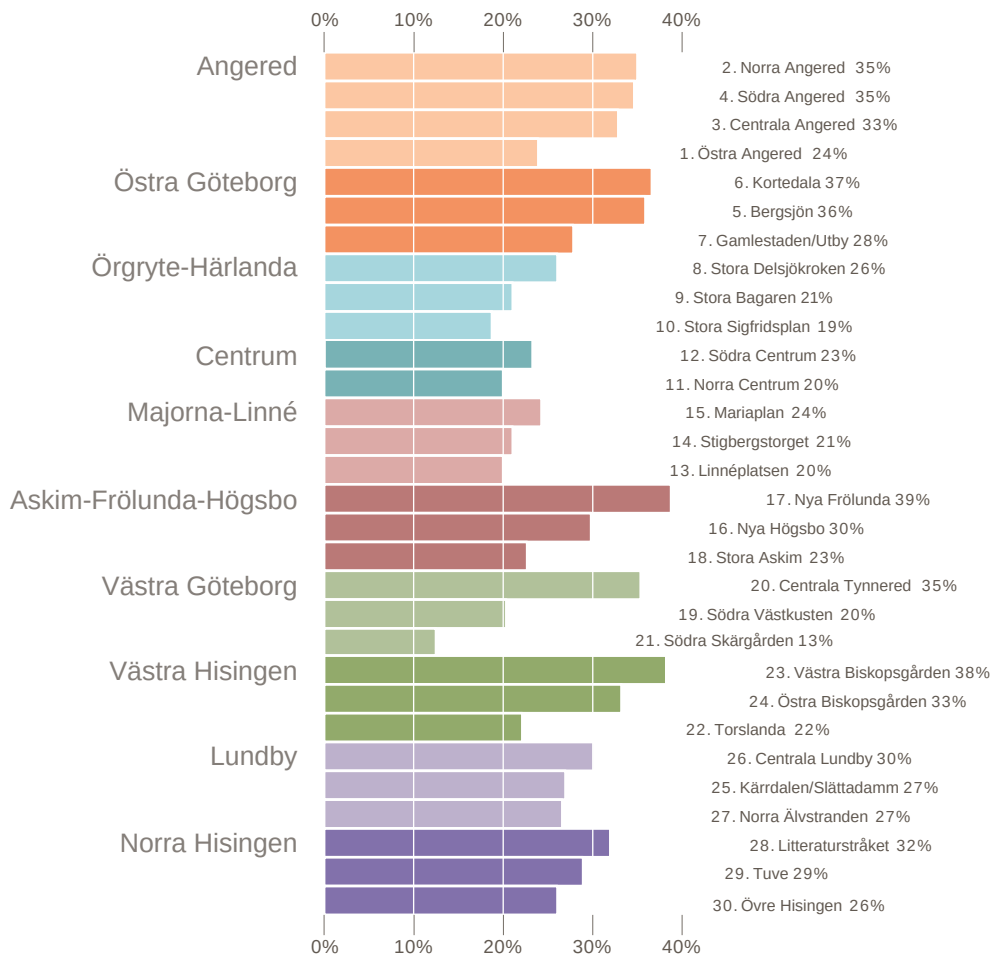
Nämnda grupper har alltså rapporterat in en större grad av oro än andra grupper när det gäller de kategorier som mätts.

Otrygghet

"Händer det att du avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad?"

Hälsa på lika villkor, 2006–2013.

"Mellanområden", 16–84 år

Otrygghet

”Händer det att du avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på andra sätt ofredad? ”

Stadsdelsnivå

	Åldersfördelning					Graf	Könsfördelning, 16–84 år		
	18–29 år	30–44 år	45–64 år	65–74 år	75–84 år		Män	Kvinnor	Graf
Angered	30%	29%	33%	36%	47%		20%	44%	♂ ♀
Östra Göteborg	31%	25%	34%	39%	48%		20%	43%	♂ ♀
Örgryte-Härlanda	23%	16%	20%	24%	38%		8%	33%	♂ ♀
Centrum	21%	15%	18%	28%	40%		7%	35%	♂ ♀
Majorna-Linné	24%	18%	18%	21%	29%		9%	31%	♂ ♀
Askim-Frölunda-Högsbo	27%	24%	25%	31%	39%		13%	41%	♂ ♀
Västra Göteborg	26%	24%	23%	25%	27%		12%	37%	♂ ♀
Västra Hisingen	32%	26%	27%	33%	42%		18%	42%	♂ ♀
Lundby	26%	23%	25%	32%	42%		14%	39%	♂ ♀
Norra Hisingen	30%	22%	25%	32%	36%		13%	42%	♂ ♀
Göteborg	26%	22%	25%	30%	39%		13%	38%	♂ ♀

Tänk på detta när du studerar siffrorna!

Kartan och tabellen visar siffror om otrygghet på mellanområdes- respektive stadsdelsnivå.

Stadsmiljöenkät 2012, redovisning av fråga nummer: 5, 6 och 7 (se text nedan).

	Trygghet	Klotter, skadegörelse och nedskräpning	Service
Hela Göteborg	57	46	62
Angered	53	40	57
Askim-Frölunda-Högsbo	58	42	65
Centrum	61	50	64
Lundby	56	47	62
Majorna-Linné	59	43	64
Norra Hisingen	52	44	63
Västra Göteborg	54	42	62
Västra Hisingen	57	42	61
Örgryte-Härlanda	66	55	64
Östra Göteborg	47	44	55

Källa: Göteborgs Stad.

Tänk på detta när du studerar siffrorna!

Göteborgs Stad gjorde en stadsmiljöenkät 2012 för att få en bild av hur människor i de olika stadsdelarna ser på trygghet/otrygghet, hur de ser på nedskräpning/klotter och annat i miljön där de bor, vad de tycker om servicen och så vidare. Siffrorna anger graden av nöjdhet på en skala från 1 till 100.

Här följer frågorna som ställdes (det vill säga de som i tabellen anges som fråga 5, 6 och 7):

- Hur nöjd är du med din känsla av trygghet på torg/platser, i parker/naturområden, på gång- och cykelbanor, på hållplatser och på väg till och från hållplatser?
- Hur ser du på omfattningen av klotter, skadegörelse och nedskräpning?
- Hur ser du på servicen i din stadsdel? Möjligheten att få information och lämna synpunkter på servicen? Tillgången till bibliotek? Möjligheterna till kultur- och motionsaktiviteter? Skötseln av badplatser? Tillgången till lekplatser? Tillgången till kommersiell service (livsmedelsbutiker och så vidare)?

Kommentarer

Det vanligaste är att en stadsdel som noterar siffror som tyder på nöjda invånare (det vill säga låga siffror) för en kategori gör det också när det gäller de två andra. Örgryte-Härlanda är ett tydligt exempel. Det är den stadsdelen som fick lägst siffror på frågorna om både trygghet och klotter/skadegörelse/nedskräpning och näst lägst för kategorin service. Undantag från detta mönster finns dock. Askim-Frölunda-Högsbo fick medelmåttiga siffror när trygghet och klotter/skadegörelse/nedskräpning mättes. När det gäller service fick stadsdelen lägst siffror av alla. Efter en summering av de tre kategorierna i samtliga stadsdelar visade det sig att Örgryte-Härlanda fick de lägsta siffrorna totalt. Så här ser hela listan ut:

- Örgryte-Härlanda (lägst siffra för trygghet, lägst för klotter med mera, näst lägst för service, det vill säga 1+1+2 = platssiffra 4)
- Centrum (platssiffra 6)
- Majorna-Linné (11)
- Askim-Frölunda-Högsbo (12)
- Lundby (15)
- Norra Hisingen (18)
- Västra Göteborg och Västra Hisingen (20)
- Östra Göteborg (24)
- Angered (27)

Bilden av brott och trygghet i Göteborg

Här följer rapportens resultat i sammanfattning

Brott mot person

Det totala antalet anmälda brott per 100 000 invånare i Göteborg har minskat. Nivån år 2013 är lägre än 2002, och vi kan, efter en viss ökning i slutet av 2000-talet, notera en minskande trend sedan 2009.

Anmälda misshandelsbrott i offentlig miljö har minskat sedan 2009, i synnerhet brott riktade mot män. Minskningen för brott med kvinnor som offer är mindre.

Anmälda sexualbrott ökade kraftigt under perioden 2002–2011, men har minskat under de två senaste åren.

För anmälda rånbrott gäller att de minskat påtagligt under de senaste tio åren. Det gäller också personrånen där vi kan notera en kraftig minskning sedan 2010.

Flest våldsbrott anmäls under helgerna, med en topp på fredagsdygnet följt av lördagsdygnet. En stor del av de anmälda våldsbrotten sker i centrum av staden (drygt dubbelt så många sker här jämfört med Göteborg i stort).

Antalet anmälda misshandelsbrott och olaga hot för åren 2009–2011 var betydligt lägre i Göteborg än i Stockholm och Malmö, medan personrånen låg lika med Stockholm och sexualbrotten var något högre än för Malmö.

Patienter med misshandelsskador som behandlats vid akutmottagningarna vid SU, Möln-dal och Östra har totalt sett minskat under de senaste tio åren. Denna minskning gäller främst våld mot män, och här noteras också en minskning under det senaste året.

För kvinnor har vi för hela perioden en mer skiftande utveckling, med upp- och nedgångar från år till år. Antalet fall var 2013 i stort detsamma som år 2003.

Personer med misshandelsskador som krävt somatisk slutenvård har under de senaste tio åren legat på cirka 130–170 patienter per år, varav männen svarar för i det närmaste 80 procent. Antalet fall 2012 och 2013 var bland de lägsta under de senaste femton åren.

Det dödliga våldet har inte ökat under de senaste femton åren. Variationerna från år till år är betydande. Vi hade fler fall per år i början av 00-talet, än vad vi hade i början av 2010-talet.

Dödligt våld med skjutvapen svarar för en mindre del av det dödliga våldet. Under den senaste tioårsperioden är det framför allt 2013 som sticker ut, med fem fall.

Egendomsbrott

Antalet anmälda stöldbrott totalt sett har minskat rejält under perioden 2002–2012. En viss uppgång noteras 2013, men även då rör det sig om betydligt färre brott än 2002. Mönstret för olika stöldbrott varierar: inbrottsstöld, fordonstöld och stöld ur och från fordon har minskat kontinuerligt medan stöld/snatterier har legat mer oförändrat och även ökat under 2013.

Antalet anmälda inbrottsstöld (ett typiskt egendomsbrott) är högst i Centrum (jämför med våldsbrotten). I stadsdelar som Örgryte-Härlanda och Västra Hisingen har vi bara ungefär hälften så många inbrottsstöld. Förklaringen till denna koncentration är densamma som gäller för våldsbrotten: i Centrum har vi en särskilt stor koncentration av brottsfall.

De anmälda skadegörelsebrotten ökade under perioden 2002–2009 för att därefter minska. Nedgången mellan 2012 och 2013 var särskilt stor. Anmälda klotterbrott (en del av skadegörelsebrotten) följer på en lägre nivå i stort sett samma mönster, dock med en viss fördröjning. Minskningen inträffar först 2010.

Bedrägeribrotten har totalt sett ökat kraftigt under perioden 2002–2012. Det är framför allt dator- och internetrelaterade bedrägerier, bidragsfusk och så kallade bluffakturor som ökat.

Anmälda egendomsbrott 2009–2011 var lägre i Göteborg jämfört med Stockholm och Malmö, med undantag för skadegörelsebrott som var färre i Malmö.

Oro och trygghet

Människors oro för brottslighet är större i de tre storstäderna än i landet som helhet, och oron är lägre i Stockholm än i Göteborg och Malmö (högst andel). Även otryggheten vid utevistelser är högre i de tre storstäderna än i landet som helhet.

För Göteborg gäller att otryggheten beroende på rädsla för att bli utsatt för personbrott har ökat under perioden 2006–2013. Ökningen är genomgående för alla stadsdelar möjligen med undantag för Västra Göteborg.

Otryggheten är högre för kvinnor än för män (mer än dubbelt så hög), och äldre (+65 år) är mer otrygga än yngre. Nationella data visar att även utrikes födda är mer otrygga, liksom personer som bor i flerfamiljshus. Boende i mer välbeställda stadsdelar som Centrum, Majorna-Linné och Västra Göteborg är mer trygga än boende i stadsdelar som Angered, Östra Göteborg och Västra Hisingen. Bryter man ned stadsdelarna i mindre enheter kan noteras att otryggheten är högst i Västra Biskopsgården, Nya Frölunda och Kortedala, medan man upplever minst otrygghet i Södra Skärgården.

Sammanfattningsvis innebär det att det går åt rätt håll beträffande brotten:

- Flera brottskategorier har kontinuerligt minskat under lång tid
- Flertalet har minskat under de senaste åren
- För några har vi en ökning (sexualbrott och bedrägeribrott)

Sammanfattningsvis innebär det att det går åt fel håll beträffande tryggheten:

- Oron och otryggheten är stor, särskilt i storstadsområdena
- Otryggheten ökar och den är högst bland kvinnor och äldre personer
- Otryggheten är ojämnt fördelad: den är högst i stadsdelar med hög nivå av socio-ekonomiska problem, och inom dessa stadsdelar är den särskilt hög i de mest utsatta områdena

Resultaten i den här rapporten baseras på kvantitativa mått. För att få en mer rättvisande bild av läget behövs en kvalitativt orienterad komplettering.

Samtidigt som vi kan notera en minskning av många brottskategorier, både ifråga om personbrott och egendomsbrott, har vi oroväckande och problematiska inslag. Ökningen av anmälda sexualbrott är ett sådant, även om ökningen i sig kanske till del avspeglar en ökad benägenhet att anmäla sådana brott – något som i så fall är positivt. Men ökningen av antalet anmälda våldtäkter ger anledning till fördjupade analyser.

Ett annat betydande orosmoment är de så kallade gängskjutningarna. Under 2013 förekom 59 skottlossningar relaterade till samma grupper av personer, varav några hade dödlig utgång. Det rör sig om en geografiskt och socialt begränsad typ av allvarligt våld, med rötter i konflikter som rör makt över områden, narkotika- och vapenhandel, men också med betydande inslag av personliga konflikter. Även om våldet primärt är riktat mot personer i rivaliserande kriminella nätverk, drabbar det på ett indirekt sätt hela staden. Inte minst spår det på oron och otryggheten i de områden där det utövas.

En ljusnande framtid

Ett av de mest väletablerade kriminologiska sambanden är det mellan ålder och brott. Tonårstiden är den period då människor begår mest brott. Sedan minskar det under ungdoms- och vuxentiden.

Men vi har också en tidsspecifik generationseffekt, det vill säga skillnader mellan samma åldersgrupp vid olika tidpunkter. I en nyligen publicerad studie jämförs alla som vid 16 års ålder var folkbokförda i Sverige, födda år 1965, 1975, respektive 1985, med avseende på fällande domar (en eller flera domar).¹ Resultaten pekar på betydande minskningar för pojkar (1965 = 21 procent, 1975 = 19 procent, 1985 = 14 procent), medan andelen dömda flickor ökat (1965 = fyra procent, 1975 = fem procent, 1985 = sex procent).

För pojkar är det framför allt dömda för trafikbrott och stöld som minskat, medan andelen dömda för hot/våld snarare ökat.

Flickors ökning avser dömda för snatteri/lindrig stöld och hot/våld, medan domar för bedrägerier och trafikbrott minskat.

Minskningen för pojkar (minst två domar) gäller både för dem som är födda i Sverige eller har minst en förälder som är född här och utrikes födda eller vars båda föräldrar är utrikes födda.

Minskningen gäller även pojkar med låga betyg, de vars föräldrar har låga inkomster, och pojkar vars föräldrar haft socialbidrag i mer än tre år, och minskningen slår igenom oavsett familjeförhållanden.

1. Bäckman, Olof, et al. (2014) "The Life Course of Young Male and Female Offenders", *British Journal of Criminology*, 54(3): 393-410

Halvering av vissa brott

Brå:s skolundersökningar av niondeklassare (15 år) för åren 1995–2011 visar också på ett positivt mönster.² Brottslighet och socialt problembeteende har minskat. Vissa brott, som stöld i affär, inbrott och skadegörelse, har halverats, enligt 15-åringarnas egna uppgifter.

Nedgången är generell, även om förändringarna över tid är svagare för flickorna än för pojkarna. Trenden slår igenom oavsett socioekonomisk status och demografisk tillhörighet, och den är märkbar även hos de mest brottsaktiva. Skolundersökningarna mäter även 15-åringarnas värderingar. Grovt sett kan utvecklingen sammanfattas som att ungdomarna har blivit mindre tillåtande och mer avståndstagande till brott och sociala problem-beteenden.

Liknande resultat finns i rapporterna om den remarkabla brottsminskningen i länder som USA, England, Tyskland, Frankrike och andra EU-stater från 1990-talet och framåt.³ I många länder ser vi samma sak. Unga människor är påfallande nyktra och skötsamma. Andelen som prövar illegala droger och dricker alkohol är betydligt lägre än för tio år sedan. Tonårsgraviditeterna blir färre och andelen förstagångsdömda minskar kraftigt.

Radikal ändring av intressen

Vad kan denna positiva utvecklingstrend bero på? En viktig faktor är den intensiva uppkopplingen och aktiviteten på Internet. Unga människors tidsanvändning och intressen har radikalt ändrats. Utrymmet för destruktiva aktiviteter som skadegörelse, stölder och bråk till följd av tristess, fylla och negativ gruppdynamik har kraftigt minskat. Därtill kommer andra genomgripande samhällsförändringar (till exempel övergången till elektroniska betalningsmedel, stöldsäkrare konsumtionsvaror och skärpt bevakning) som inneburit att antalet brottstillfällen minskat och upptäcktsriskerna ökat. Dessa strukturförändringar är sammantagna en viktig förklaring till brottsnedgången i den rika världens länder.

Men det finns också andra omständigheter som påverkar. Kontakterna mellan föräldrar och barn/unga har förstärkts. Rapporter talar om att man numera oftare gör saker tillsammans, och vetskapen om var andra familjemedlemmar är och vad de sysslar med, är större.

Ett nytt skötsamhetsideal?

Något förvånande är uppgifterna om att andelen unga som trivs i skolan har ökat, liksom de som tycker att lärarna är bra. Dessa attityder går hand i hand med insikten om att skolprestationerna är viktiga som inträdesbiljett till en krävande framtid. Det är en orientering mot skötsamhet som fått en del forskare att tala om framtidsdisciplinering.

Vi ser nu spåren av generation Y (födda under 1900-talets sista femton år) som tonåringar och ungdomar.⁴ Det är en generation som tycks kunna förena intresset för både det lilla och det stora livet. De värdesätter och prioriterar hem, familj och jobb, överblickbarhet och trygghet, samtidigt som de har höga ambitioner och tydliga värderingar. Det är en medveten och målinriktad generation.

2. Brå-rapport 2013:3, *Brott bland ungdomar i årskurs nio. Resultat från Skolundersökningen om brott åren 1995–2011*

3. Se till exempel *The Economist*, July 20th 2013, "Where have all the burglars gone?"

4. Se till exempel *Kairos Future 2013*, *Global Youth 2013*

Arbetet ses som ett medel för självförverkligande. Egoism och självtillräcklighet sitter inte i högsätet. Generation Y utmärks av både medvetenhet om och engagemang för vår globaliserade världs stora frågor. De bejakar social rättvisa, justa villkor, allas lika värde och rättigheter, samtidigt som de lika naturligt kräver utrymme för det privata livsprojektet. Vad vi ser tycks vara ett nytt förhållningssätt, en ny mix som inkluderar mångdimensionell solidaritet och individualism.

Om genomslaget för detta nya skötsamhetsideal stämmer, ser framtiden ljus ut. Vi vet ju att det är de värderingar och förhållningssätt som grundläggs tidigt, som formar det vuxna livets levnadssätt.

Tack

till Göta Lejon
för stöd med finansiering.

Göteborgs Stad
Social resursförvaltning